

57 וכל הפסוק מדבר בבעל דינים ולא בעדים. لكن חוסיפה הבריתיתא
 58 ללימוד מגוירה שוה, נאמר כאן שני, וכן אמר להלן שני, מה להלן
 59 בעדים אף כאן בעדים.

60 הגمرا מא מביאה בריתיתא נספת המבוארת שהפסוק יעמדו נאמר על
 61 העדitem: פניא אידך – שנינו בבריתיתא אחרת, עמדו שני האנשים/
 62 בעדים. הבהיר מדבר. שואלת הבריתיתא: אתה אומר בעדים, ואו
 63 אינו אלא בעעל דיני. משיבה הבריתיתא: אמרת – יש לך להוכיח,
 64 וכי רך שניים באים לדין, שלשה אין באין לדין, והרי דברי פעמים
 65 שיש כמה טובים או כמה נתבעים, ומדובר נאמר שני, אלא ודאי
 66 הכתוב מדבר בעדים, שהם שניים. ממשיכה הבריתיתא: ואם נפשך
 67 לו מטר – ואם תרצה לדוחה, נאמר כאן שני האנשים, וכן אמר להלן
 68 על פי שני עדים, מה להלן בעדים אף כאן בעדים.

69 שואלה הגרמא: פאי אם נפשך לו מטר. משיבה הגרמא: וכי תיקא,
 70 בתובע ונרבע לא משטעי קרא – שהכתוב מדבר על צד התובע וצד
 71 הנובע, שעם הדבר, שהם שניים. ממשיכה הבריתיתא: ואם נפשך
 72 להלן שני, מה להלן בעדים אף כאן בעדים.

73 הגمرا מא מביאה בריתיתא ונספת שיעמדו הוא בעדים: פניא אידך,
 74 עמדו שני האנשים, בעדים אף כאן בעדים. שואלת הבריתיתא:
 75 אהה אופר בעדים, או אינו אלא בעעל דיני. משיבה הגרמא:
 76 אמרת – יש לך להוכיח, וכי רך האנשים בלאו זבור, לא ואדי שرك
 77 לדין, ומדובר נאמר שני הגרמא שמי האנשים בלשון זבור, לא
 78 אונשים בשרים לעheid ולא נשים. ממשיכה הבריתיתא: ואם נפשך
 79 לו מטר, נאמר כאן שני האנשים, וכן אמר להלן על פי שני עדים, מה
 80 ? להלן בעדים אף כאן בעדים.

81 שואלה הגרמא: פאי אם נפשך לו מטר. משיבה הגרמא: וכי תיקא,
 82 שהפסוק מדבר בבעל דין, ובכתב בפסוק שני האנשים בלשון זבור,
 83 מפנוי שאשה לאו אורחה – אין דרכה לבודא בבית דין, מושום שנאמר
 84 (תהלים ה) כל בבדקה בת מלך פינמה, למן חסיפה הבריתיתא
 85 ללימוד מגוירה שוה שהפסוק מדבר בעדים, נאמר כאן שני, וכן אמר
 86 להלן שני, מה להלן בעדים, אף כאן בעדים.

87 הגمرا מא מביאה לימוד נוסף מהפסוק יעמדו: פניא רבנן, כתוב לרבים
 88 ט עמדו שני האנשים אשר להם חרב/ ומתייתם יעמדו יש
 89 ללימוד מצונה בעעל דיני שיעמדו. אמר רבוי והודה, שמעתי, שאם
 90 רציו בבית דין להוציאיב את ננייהם – התובע והנתבע, מושיבין, אלא
 91 אייזחו אסור, שלא זה אהר אחד מבعلي דין יומד ואחר יושב, וכן
 92 שלא יהא אהר מדבר כל יובו, ואחר אהר לו הדין קאדר דרביה,
 93 והעתם, כדי שלא יראה אהר מבعلي הדין שמכבדים את חביבו יותר.
 94

95 הגمرا מא מביאה לימוד אחר, לאיסור לשנות בין בעל הדין: פניא רבנן,
 96 כתוב ויקרא ט' ב' אדרך תשפט עמידה/, ומכאן יש לדרש, שלא
 97 יהא אהר יושב ואחר עומד, אהר מדבר כל אהר ואחר אהר לוי
 98 קאדר דרביה, דבר אהר, אין הכתוב מדבר על הדין, אלא על הרואה
 99 את חבריו עשו מה מעשה, שאתחיה יכול לפרשו לעצם וחובה או לעצם
 100 כחות, בהזורה אמרה תורה, ב' אדרך תשפט עמידה/, בולם הרי ה' אין את
 101 חביריך לבך ובאות ואל תחשדו עברירה.

102 הגمرا מא מביאה דרישה נוספת לענין הדיינים מהפסוק ב' אדרך תשפט
 103 עמידה/, פניא רב יוסוף, נאמר בפסוק ב' אדרך תשפט עמידה/, יש
 104 לדרש, עמיטקער עם שארית/, בלאו, אם שאחד ב תורה ובמצוות,
 105 והוא תלמיד חכם, השתקל לדונו יפה – אם אאו שני דיינים לפני
 106 הדיין, מצווה על הדיין להקדים את דיינו של התלמיד חכם.

107 הגمرا מא מביאה מעשה בוណון ענין הקדמת דין החכם: ב' עילא בריה
 108 דרב עילא, היה ליה דינא קטינה דרב נחמן – היה לו דין עם אדם
 109 אחר, והוא עתידים לדין לפני רב נחמן, שלח ליה רב יוסוף לרוב נחמן,
 110 עילא חברנו, עמית בתורה ובמצוות. אמר רב נחמן, למאי – לאיזה
 111 עניין שלח לי רב יוסוף דברים אלה, להנחותי ליה – וכי כדר שאחניף לו.
 112 חדר – חור בו רב נחמן ואמר, ודאי רב יוסוף שלח לי כן, כדי למשירא
 113 בתיקיות – לפטור אותו ראשון מהדין, שאם יבא דין נוסף לפני,
 114 אקדים לדון בדיון.

פרק רביעי – שבועות העדות

משנה

2 נאמר בתורה (ויקרא ה) 'ונפש כי תקניא' ושםעה קול אלה והוא עד או
 3 ראה או ידע אם לוא יגיד ותשא עונו'. לעומת זאת, מי שיודיע עדות מזמן
 4 לחבירו, וחבירו מבקש ממנו שיבוא להעיר על כל בר בבית דין, ונשבע
 5 לשקר שאינו יודע לו עדות זו, או שאמר לו שאינו יודע לו עדות,
 6 וחבירו משביעו על בר, ואמר אמן. זו היא שבועות העדות, וחיבוה
 7 קרben עליה וירוד. ומשנתינו הבהיר ממי החייבים שנשבעו שבועה
 8 זו, ואם עירך שתהיה השבועה בבית דין או לא, ומהו חיבוה.
 9 המשנה מבוארת מי הם החייבים בשבועות העדות: שבועות העדות
 10 נוחגת באנשים, ולא בנשים –asha השבועה שבעה זו, וטורה
 11 מקרבן שבועה העדות, משום שפטולו להעדות, ולא נאמר דין שבועה
 12 העדות אלא בגין שבראו להעיד. ונוהגת ברוחזון ולא בקרובין, מפני
 13 שהקרובים פטולים להעיד. ונוהגת בבשויין להעיד ולא בפסולין,
 14 בגין גזול שפסול מן התורה להעיד. ואינה נוחגת אלא בראין
 15 להעיר.

16 המשנה מבוארת באיזה אופן מתחייבים בשבועות העדות: בשבועות
 17 העדות נהוגת בין שכפר בפני בית דין ובין שכפר שלא בפני בית
 18 דין, ובשבועה מפני עצמו – שאמר הבעל דין לעדים ומי
 19 אחרים – אבל בשאמור הבעל דין לעדים משביעכם אני שתובאו
 20 להעיר, ובכפרו אמרו לו אין לנו יודעים לך עדות, ולא חוויאו
 21 בשבועה מפיהם, אין העדים ליבין, אלא עד שיבקרו בדין בבית דין,
 22 אבל אם כפרו שלא בבית דין טורים, דברי רבוי מאר. וחכמים
 23 אומרים, בין מפני עצמוני, ובין מפני אחרים, אין תיבין בשבועות
 24 העדות, אלא עד שיבקרו בחוץ בבתי דין.
 25 המשנה מבוארת מי החייב בשבועות העדות לשקר השוגג או המודח,
 26 ומהו חיבתו, ותייבין קרבן על זיזון השבועה – שנשבעו במועד לשקר
 27 וידעו שהחיבים קרבן על שבועה זו, וכן על שגנחתם עם זיזון העדרות
 28 – שידשו שם משקדים, אך שגנו ולא ידעו שהחיבים קרבן על שבועה
 29 זו. איןון תיבין על שגנחתה של העדרות עצמה. לעומת זאת, שידשו עדות
 30 ושכחוה לפחות שעה ולבטסוף נוכרו בה. וכיוון שאנוטים הם, ומהו חוץ
 31 תיבין על זיזון עזלה זייד – העשיר מביא חטא בHEMA, והענין
 32 נשכחים, קרבן עזלה זייד – העשיר מביא חטא בHEMA, וההדר
 33 שני תורים או שני בני יונה, אחד לעולה ואחד לחטאת, וההדר
 34 שבדרלים עשרית האיפה סולת.

גמרא

35 שניינו במשנה, שבועות העדות אינה נהוגת בנשים, משום שזון
 36 פסולות לעדרות. מבירתה הגרמא: מנני עולי – מן נשים פסולות
 37 לעדרות. משיבה הגרמא: דתנו רבנן, נאמר בפרשת המעד עדות
 38 שקר (דרבים ט' י) 'יעמדו שני האנשים אשר להם הריב לפניו ח'/
 39 בעדרים הבהיר מדבר – שני האנשים הכוונה לעדים. ומכך שהכתוב
 40 קורא לעדים 'אנשים' והר' שנשים פסולות לעדרות.

41 שואלת הבריתיתא: אתה אומר שמדובר בעדים, או אינו אלא בעדי
 42 דיני. משיבה הבריתיתא: בשהוא אומר אחר כן, 'אשר להם הריב'
 43 חרי בעעל דין אמר, ואם שני האנשים הם בעלי הדיין, מדובר
 44 נאמר שניין אשר להם הריב, ה' מה אמי מקדים – ואם כן במו ישי
 45 להעמדת את הפסוק 'יעמדו שני האנשים', בפערם הבהיר קרבן.
 46 הבריתיתא מביאה ראייה נוספת נספת שני האנשים מדורבר בעדים: ואם
 47 נפשך לו מטר – ואם תרצה לדוחה ולומר שראיתיה זו אינה ראייה, הרי
 48 לך גיירה שוה, נאמר כאן שני האנשים, וכן אמר להלן (שם ט ט' עלי)
 49 פ' שני עדים, וש לדורות גיירה שוה שני, מה להלן בעדים,
 50 אף כאן בעדים.

51 שואלת הגרמא: פאי אם נפשך לו מטר, כיuden היה אפשר לדוחה את
 52 הראייה הראשונה. משיבה הגרמא: וכי תיקא – ואם תרצה לדוחה
 53 ולומר, מילא בקב הפסוק 'אשדר לחם הריב' בואו, משמע שהוא
 54 המשך לעמדתו שני האנשים ופולחה קרא בעעל דיני משטעי –

והושיב את העם הארץ, והוא מסתתטטן טעניתה של העם הארץ.
מהרצת הגמרא: אמר רב פפא, העם הארץ אין סבר שאני מכבר
יותר את בעל דינו, לפי שמייר אמר אותו עם הארץ, איזה הוא
אותבן - חורי רב פרפא רושבנן, שלחה הוא - ושליח הבית דין
העמידני, אין זה אלא משום שלא בפיהם מינאי - שאינו מרווח מבני,
שלא עשיית לו טוביה ואינו אהובי, אבל הרין המכבר את שנינו בשורה.
הגמרא מביאה דין נסוף בתלמידי חכם ועם הארץ שבאים לדין; ואמר
רבה בר רב הונא, הא צורבא מרבען עם הארץ, דעתך ליה דין
בחורי חורי - תלמיד חכם ועם הארץ שיש להם דין וזה עם ה', לא
ליידוקו - לא יקרים צורבא מרבען לפני שיבוא חבירו, וליתיב - וישב
לפני הדין, ואפילו יושב ושוחק, משום, דמיינו - שנראה התלמידי
חכם במאן דיבור ליה לריניה - כמו שמסדר את תענותיו לפני הדין,
ובעל דין המשדר תענותיו לפני הדין עובר באלו. ולא אמרן - ולא
נאמר דין זה, אלא דלא קביע ליה עדינה - שאין לו מן קבוע שרגיל
הוא לשנתה לפני הדין, אבל אם ההין רבויש
לו מן קבוע למדור ממנה תורה, לית ב' בה - אין חושים שיראה כמי
שמסדר תענותיה, מושם שמייר אמר בערך בעל דין, בעייניה טריד - בענין
לימודו הקבוע לו עם הדין הוא טרוד ואינו פניו לדבר בענין הדין.
הגמרא מביאה עוד מדינין הוא טרוד ואינו פניו לדבר בבית דין; ואמר
רבה בר רב הונא, הא צורבא מרבען, רידע בסחרותא - שידוע
עדות על אייה דבר, ווילא ביה מילאת למיול לבי ריניא דוטר
מייניה, לאסחדוי קבימה - ואינו לפ' בדור לכת לבית הדין
שחויבו פחotta ממנה להיעיד בפנוי, לא לייזל - לא ילך.
רב ישא מוכיח בדברי רבה בר הונא ממשנה: אמר רב שישא
בריה דרב אידי, אף אנן גמeli תנינא - אף אנו שנינו בן ממשנה בדין
השבת אבידה (כימ כת), אדם חשוב שמצא שך או קופה ו- קופסה),
וכן כל דבר שאין בדרכו ליטול מן השוק ולהבניסו ליבור ואיפלו אם
היה הדבר שלם, חורי זה לא יטול ואינו מהוויב עלי' במעטה השבת
אבידה. ומבקאן שאין תלמיד חכם צריך לחתובות מושם הפסד ממן
חבירו. ואומרת הגמרא: והען מיל' - וזה איינו אלא בפומוגן
בשעודה ודא לענין ממן, אבל איסטריא - כשצעריך להיעיד על דבר
איסור, כגוןása שבעה חי ואסורה היא להונsha לאחריה, וחיב לבוא להיעיד,
חכם שנאמור (משל כי א' אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנידר ה')
כמו כל חכם ונבון וחשב בנד'ה. ומכך למדה, כל מכיון שיש בז'
חלול ה', אין חולקין בבוד לריב, ולכך צריך צירק התלמידי חכם לבזות
עצומו על קדושותה וללבכת להיעיד.
הגמרא מביאה מעשה בתלמידי חכמים שהיעדו בישיבה: רב יי' מר,
זה רעד ליה סחרותא ליטר זטרא - היה רידע עדות עbor מר
זטרא. אהא ל'קמיה ראנטיר - בא רב יי' מר לפני אמייר, או תביג'הו
לכולחו - הושיב אמריר את כל הבאים לבית הדין. אמר ליה רב
אשר לא אמר, וראמר עילא מלחולקota רבי יהודה החכמים בעיל
דיינין, אבל בערים, דברי הכל בעשרה, ומודע הושיב אמריר אף
את רב יי' מר. אמר ליה אמריר לרבי אש, הא - זהה עמידת העדים
בדין, היא עיטה, שנאמור (רביס ט' ע'עמדו שני האננים, והא - זהה)
בבוד תלמידי חכמים הוא גם עשה שנאמר (רביס ט' אמרת ה') אוליך
תירא, ודרשו בגמרא (כיק מא) את לרבות תלמידי חכמים, והעיטה
רכבוד תורתך עדיף מהעשה של עמידת העדים.
הגמרא מביאה כמה דין שנאמרו לדיניהם, הנלמורים מהפסוק
'דבריך שקר תרחוך':
(סיפון לזכרון, לדרשות להלן שנאמרו לדיניהם: סגנירון, בור, גולת,
מרמה).

המשך בעמוד קטן

תנו רפנן, מניין לדיין שון דין ולבו נוקפו שכמא הוא טועה, **שלא**
ונשה פיגורון לדבריו – לא יחוּק דבריו בראיות ופלפולים מפני
שהוא בוש להזoor בו, תלמוד לוֹמֵר (שםות כג) **'מדבר שקר תרחק'**,
ומניין לדיין שלא ישיב תלמיד בור לפקיעו, בשביל לשאת וולח עמו
בדין, תלמוד לוֹמֵר' מדבר שקר תרחק', ותלמיד בור עלול להטעות
אותו בדין.

או גם, לשׂוֹרָא דְּרוּיִין – השלבת הדין על ידי הדינאים. בולם, פעמים שיש דין שאינו מוכרע על פי ראיות, אלא הדינאים מכריעים על פי נטיית ליבם מיה הוא זכאי. וריצה רב יוסף להודיעני, שאם יהיה הדין מוכרע רק על פי נטיית ליבך, ראוי לך את רב עלה שהוא חכם וצדיק.

עליל' (ע"א) הובאה מחלוקת רבבי יהודה וחכמים, אם רשאים הדינאים להשיב את בעל הדין, הגמורה מרבות את מחלוקתם: אמר עולין, מחלוקת רבבי יהודה וחכמים, בעל' ר' יונין, אבל בעדים, לדברי הפלל, עליהם להעיד בעמידה, ר' בתי' (דברים ט' י') עצמדו שני האנשימים, ונרבאר בגמרא (עליל' ע'א) שהפסק מדבר על העדרם.

הגמריא מביאה דעתנו נוספת לבירור מחלוקת רבבי יהודה וחכמים: אמר רב הונן, מחלוקת רבבי יהודה וחכמים בעבלי דין, היא בשעת משא ומtn – כשבעל הדין טוענים את תענותיהם בפני הדינאים, אבל בשעת גמר דין, כשהוארמים הדינאים איש פלוני כאבי ואיש פלוני חייב, דברי הפלל, ר' יונין בישיבה ובבעל' ר' יונין בעמידה, דברי הפל (שmeno חי י' לישב משה לשפט את העם, ויעמד העם), ומכך שימוש יש שב והעם עמד למדוד בעבלי דין, שבשעת גמר דין בעלי דין בעמידה.

הגמריא מביאה מעשה בענין חוויב ישיבת הדינאים: דבריהם – אשთה רב הונן, קוה לה דין – היהת צריכה לעמוד בדין קביה – לפניו רב נחמן, אמר רב נחמן, כי יטביד – אין אתה עשה, אי איקום מקמה – אם אקים מפניה לכהנה, מספקתני מענטנית בעל' דין – סתתמו תענותיו של בעל דין, כיון שיראה שהධין מכבר את בעל הדין שכגンドו יותר ממנו. ואם לא איקום מקמה, והרי אששת תבר – אששת תלמיד חכם, תורי ר' מא, בחבר, וצריך לכהנה ולוקם לפניה בתלמיד חכם. אמר לה רב נחמן לשטעה – ולמשמשו, צא יאברה עלי ואיקום, ותפריח בגנדיין בר אושא, ושדי עלוואי ואיקום – והשליכו.

שואלת הגמרא: בא על דינה סבור שקמתי מפני האוות.

יבול רב נחמן לkom לפניה, כיון שהיה בשעת משא ומתן, אבל אם יבוא מעשה כזה לדין כשהוא בשעת גמר הדין, כיעד יכול לקום בעבלי הדין, והאמיר מר, מחלוקת בשעת משא ומtn, אבל בשעת גמר דין, דברי הפלל דין יונין בישיבה ובבעל' ר' יונין בעמידה, ואם כן אין הדין יכול לעמוד בפנוי בעלי הדין.

משיבת הגמרא: דברי הפלlein במאן דשורי מסאניה – הרין ישב כמי שמתריר את רצועת נעל, בולם, אין עומד ממש ואינו ישב ממש, ואמר – ר' יואמה, איש פלוני אתה ובאי איש פלוני אתה תיב. ובכך יצא ידי שניהם, גם שעמד בפניהם החכם, וגם נחשב כיושב בשעת גמר הדין.

הגמריא מבררת את דין העמידה בתלמיד חכם ובנשא ומתן הראץ שבאו לדין: אמר רבבה בר רב הונן, הא צורבא מרבן – שיש להם חכם ועם הראיין, דאית להו דין באנה בחרדי הדין – מושיבין את התלמיד חכם, ולעם מותבנן ליה לצורבא מרבן – ואומרים לנו ליה תיב – ואומרים גם לעם הארץ שב, כדי שלא הארין נמי אמרנן ליה תיב – סתתמו תענותיהם, אם ראה שמכבים את בעל דין יותר ממנו, ואילאי לית לו ביה – ואם נשאר עומד אין מעכבים בידו, אף שהتلמיד חכם יושב.

שבאו לדין: רב בר שביבא, הוּה לְהָ דְּנָא קִפְחָה דְּרַב פֶּפֶא – היה צעריך לעמוד בדין לפניו רב פפא. אָתוֹתְבָּה – והושיבו גם את בעל דין, שהיה עם הארץ. אֲתָא נְמַיְּלָבָעֵל דְּנָה – והושיבו גם את בעל דין, בטעש ביה ואוקמה – בטענו של הלאה רבינו דינא – בא שליח בית דין, בטעש ביה ואוקמה – שב. והעמידו לעם הארי, ולא אמר ליה רב פפא לעם הארץ טוב – שב. מקשה הגמרא: הַכִּי עֲבִידֵר הַכִּי – איך עשה כן רב פפא שלא חזר

המשר ביאור למס' שבועות ליום שלישי עמ' ב

- ו¹ ובגין לדין, **שיזדע בדין** שהוא כרוכה - שצדדי הדין הם ברמאות,
ו² גולן, ובין עדר **שיזדע בדין** שהוא גולן, בגין שלא יאסר
ו³ הרים, הואיל ובהעריות מעידין, **אחתבבו** - אפסוק בדיון על פי עדותם,
ו⁴ תלמיד לזר מדבר שקר תרחק.